

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Vår dato: 29.06.2016

Deres ref:

Vår ref: 16/01527-9

Besøksadresse:

Direkte tlf: +47 38141018

Saksbehandler:

Anne Marie Sundberg

anne.m.sundberg@uia.no

Innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning

Universitetet i Agder takker for invitasjonen til å komme med innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning.

Styret ved UiA har nettopp vedtatt strategiplanen for 2016-2020. UiAs tilbakemelding er i stor grad basert på resultatene av strategiprosessen. For øvrig har fakultetene, Avdeling for lærerutdanning og Studentorganisasjonen i Agder fått mulighet til å gi skriftlige innspill til universitetets ledelse basert på brevet fra kunnskapsministeren. Nedenfor følger UiAs svar på spørsmålene.

1. *Hva ser dere som de viktigste utfordringene i styrets arbeid for å fremme høyere kvalitet i utdanningen. I teksten over har jeg trukket frem fem faktorer jeg mener er avgjørende for god utdanningskvalitet. Er dere enige i at dette er sentrale faktorer, og hvorfor/ hvorfor ikke? Er det noe vesentlig dere mener mangler i listen?*

Universitetet i Agders analyse av de viktigste utfordringene baserer seg på resultater fra institusjonens kvalitetssystem samt nasjonale kvalitetsmålinger. Overordnet har UiA samme utfordringer som sektoren for øvrig, og vi kan derfor slutte oss til det utfordringsbildet som er tegnet av kunnskapsministeren. Vi ønsker å utdype følgende punkter:

- a. **Om høye ambisjoner for studentene:** Alle enheter ved institusjonen vil hevde at de har høye ambisjoner på studentenes vegne. Dette framheves også i strategiplanen der det heter at UiA har høye ambisjoner for studentenes læring og læringsutbytte. Studentorganisasjonen i Agder (STA) har imidlertid gitt uttrykk for at dette bildet er langt mer sammensatt. Gjennom Studiebarometeret ser vi at studentenes arbeidsinnsats varierer betydelig mellom studiene. Frafallet det første studieåret er en utfordring også ved UiA.
- b. Når det gjelder **aktiviserende og varierte læringsformer** vises det til strategiplanen som har formulert et mål om at UiA skal være ledende i bruk av varierte framtidsrettede arbeids- og vurderingsformer. Vi skal videreutvikle og anvende framtidsrettede, varierte og involverende arbeidsformer. For å styrke arbeidslivsrelevansen skal studentene involveres i praksisnære arbeidsformer. Videre framheves viktigheten av å integrere studentene i det akademiske felleskapet gjennom deltakelse i forskningsprosjekter og forskningsliknende læringsprosesser.

UiA har gjennom mange år arbeidet aktivt i forhold til digitalisering. Det vises til prosjektet Læringsarena 2020 som ble startet opp i 2007, og ble etterfulgt av «Det digitale universitet» (DDU) fra 2012. DDU er en satsing for å fremme digitalisering. Det er et program av mange prosjekter for å øke kvalitet og effektivitet innenfor undervisning, administrasjon og forskning.

Gjennom programmet søker man å skape felles aktiviteter og løsninger på tvers av fakulteter og avdelinger. Det er et ønske om å modernisere undervisning og tjenester slik dagens unge «digitalt innfødte» bør kunne forvente det. Hovedfokus i DDU har vært digital eksamen, opplæring av ansatte, fornyelse av uia-web, fornyelse av undervisningsopplegg, bedre selvbetjeningsløsninger og styrket infrastruktur.

PULS er UiAs senter for universitetspedagogikk og har som hovedoppgave å fremme universitetspedagogisk kvalitet gjennom utvikling og forskning ved UiA, samt støtte bruk og utvikling av ny teknologi i undervisningen. PULS sine virksomhetsområder er basiskurs i universitetspedagogikk, forskning og utvikling, nasjonalt og internasjonalt samarbeid og kurs og konsultasjoner.

- c. Når det gjelder **kvalitetskultur og utdanningsledelse** er også UiA enig i at dette må ses i sammenheng. Utfordringen her er å bygge utdanningsledelse for både faglige og administrative ledere på alle nivå og at kvalitetsarbeid oppfattes og praktiseres som integrert i ledelse av utdanningene. Utdanningsledelse som fagområde og som praksisfelt er ikke tydelig avgrenset, men lever nokså forskjellig i ulike institusjoner.

Når det gjelder forholdet mellom utdanningsledelse og kvalitetsarbeid er enhetene ved UiA også svært forskjellige. Forskjellene mellom enhetene skyldes til dels at kvalitetsarbeidet gjenspeiler kvalitetskulturer som igjen gjenspeiler den kunnskapskulturen som fakultetet forvalter. UiAs kvalitetssystem og nasjonale ordninger for tilsyn med institusjonenes kvalitetsarbeid må nødvendigvis ta høyde for slike forskjeller mellom kunnskapsområder. Utfordringen ligger dermed i å lage fleksible systemer samtidig som vi framskaffer kvalitativ og kvantitativ dokumentasjon som kan aggregeres på institusjonsnivå.

Vi vil også understreke studentenes viktige rolle i kvalitetsarbeidet.

I UiAs nylig vedtatte strategiplan er det et mål å ha en tydelig og framtidsrettet utdanningsledelse på alle nivå. Tydelig utdanningsledelse skal bidra til en mer systematisk utvikling av studieporteføljen og et felles system for studieprogramledelse. Vi skal arbeide strategisk og systematisk med å utvikle studieporteføljen, også innenfor etter- og videreutdanning. UiA skal etablere et felles system for studieprogramledelse på alle nivå inkludert ph.d.-utdanning. Studieprogramledelsen skal sikre helhet og sammenheng i programmene. Kvalitetsarbeid er en viktig del av utdanningsledelse, og arbeidet skal gjenspeile UiAs ambisjoner for studiekvalitet.

- d. **Integrering av studentene i det akademiske fellesskapet.** UiA har en ambisjon om at studentene tidlig i utdanningsløpet skal møte, og bli inkludert i, forskningsarbeid. Gjennom dette skapes evne til kritisk refleksjon, læring og faglig forståelse. Studentene kan inkluderes i det akademiske fellesskapet for eksempel gjennom deltakelse i forskningsprosjekter og forskningsliknende læringsprosesser. Dette skjer i dag i svært varierende grad, og vi vil legge til rette for erfaringsoverføring for slik å dra nytte av fagmiljøer som har gode resultater å vise til. Studenter og ansatte skal forske på problemstillinger som har betydning for samfunnsutviklingen. Gjennom praksis- og hospiteringsordninger skal det legges til rette for at studentene også får et nærmere forhold til det arbeidslivet de senere skal bli en del av.

e. **Sikring av samspill med arbeidslivet.** Dette har et særlig fokus ved UiA, og vi har også mange og tette samarbeidsrelasjoner til store deler av arbeidslivet. Profesjonsutdanningenes behov for tett samarbeid får ringvirkninger til disiplinutdanningene, som også i stadig større grad bygger samarbeidsavtaler, hospiteringsordninger, ordninger med gjesteforelesere og mange andre tiltak for utveksling av erfaringer og kunnskap mellom vår institusjon og arbeidslivet utenfor universitetet. Det arbeides også med å tilby praksis i flere studier.

2. *Hvordan følger styret opp at fagmiljøene har høye ambisjoner på studentenes vegne, jf. også mangfoldet i studentpopulasjonen? Hvordan følges studieprogrammer og fagområder med dårlige resultater opp fra styrets og ledelsens side?*

UiA slår i sin strategiplan fast at vi har høye ambisjoner for studentenes læring og læringsutbytte. For å nå ambisjonene skal vi blant annet videreutvikle og anvende framtidrettede, varierte og involverende arbeidsformer. For å styrke arbeidslivsrelevansen skal studentene involveres i praksisnære arbeidsformer. Det vises også til stadig sterkere fokus på utdanningsledelse, herunder helhet og sammenheng i studieprogrammene.

Dersom vi anser Studiebarometerets resultater når det gjelder variasjon i tidsbruk på studiene som en indikasjon på hvilke ambisjoner institusjonen/fagmiljøene har for studentene sine, ser vi at forskjellene er store og utfordringene mange. Ved UiA har fagmiljøene tatt i bruk et skjema for kvantifisering av studentenes arbeidsomfang, og dette skal foreligge i utfylt stand når nye studieplaner godkjennes. Skjemaet skal brukes til forventningsavklaring og i evalueringssammenheng i det enkelte emne. UiA arbeider med å få skjemaet til å fungere etter intensjonen og har oppmerksom rettet mot studentenes tidsbruk. Vi ønsker å bli tydeligere på våre forventninger til studentene og unngå at studentene får inntrykk av «lettkjøpte» studiepoeng og gode karakterer uten hardt arbeid.

UiA ønsker i større grad å legge til rette for at studenter får mulighet til å delta i de ansattes forskningsprosjekter.

Det er ikke entydig hva som menes med *dårlige resultater*. I forbindelse med styrets gjennomgang av studieporteføljen ble det satt fokus på studier med lave søker-, student- eller kandidattall. Gjennomgangen resulterte i at det ble gjort endringer i studieporteføljen. Et annet virkemiddel for styret (via universitetets studieutvalg) og ledelsen er de jevnligte programevalueringene. Disse legges fram for studieutvalget, og utvalget ber i noen tilfeller om spesiell tilbakemelding fra fakultetene dersom evalueringene indikerer spesielle kvalitetsutfordringer. I tillegg legges revidert studieplan fram for universitets studieutvalg i etterkant av programevalueringene.

3. *Hva er det viktigste deres institusjon kan gjøre på egenhånd og i samarbeid med andre, for å styrke utdanningen? Hvordan kan dere fremme kvalitet gjennom tettere allianser med utenlandske miljøer og integrere utdanning bedre i det internasjonale samarbeidet?*

I den nylig vedtatte strategiplanen er ett av satsingsområdene «Læring og utdanning for framtiden». Det er vedtatt fire delmål under dette satsingsområdet:

- UiA skal styrke koblingen mellom utdanning, forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid.
- UiA skal ha en tydelig og framtidrettet utdanningsledelse på alle nivå.
- UiA skal styrke undervisningskompetansen hos de vitenskapelig ansatte.
- UiA skal ha et inkluderende læringsmiljø, og være ledende i bruk av varierte og framtidrettede arbeids- og vurderingsformer.

«Globalt mindset» er et annet hovedsatsingsområde i strategiplanen. UiA vil integrere globale problemstillinger i utdanningene og i forskningen. I møtet mellom nasjonalt og globalt samarbeid skal UiA levere forskning på internasjonalt høyt nivå. UiA skal videreutvikle sine nettverk på alle fagområder, styrke sin tilstedeværelse på globale arenaer og sin deltakelse i internasjonale prosjekter og forskningsprogram. I en stadig mer globalisert verden stiller arbeidslivet og samfunnslivet økende krav til global innsikt og erfaring. Våre utdanninger skal derfor inkludere norske og globale perspektiver. Studentutveksling skal integreres i alle studieprogram, og vi vil utvikle flere studier med en profil som tiltrekker en internasjonal sammensetning av studenter. Det skal legges til rette for global kultur- og kompetansebygging blant de ansatte.

UiA må arbeide videre med engelskspråklige gradsprogram og strategiske mobilitetspartnere, globale dimensjoner må sikres i pensum i de fagområder/emner der det er viktig, man ser for seg bedre systemer og incentivordninger for ansattmobilitet, samt en tydeligere forankring av internasjonaliseringsarbeidet.

4. *Hva er deres viktigste strategiske grep for å sikre god relevans og en fremtidsrettet utdanning som forbereder studentene på et arbeidsliv i endring.*

I sin strategiplan legger UiA stor vekt på utdanningenes relevans og forholdet til arbeidslivet. Gjennom satsingsområdet «Læring og utdanning for fremtiden» framgår det at UiA har høye ambisjoner for studentenes læring for framtidig arbeidsliv og tilsvarende ambisjoner for de ansattes engasjement i undervisning og forskningsbasert utdanning som grunnlag for fornyelse av utdanningene. Satsingsområdet «Globalt mindset» skal styrke vår posisjon som attraktiv samarbeidspartner, mens satsingsområdet «Samfunnsengasjement og nyskaping» skal gi retning for hvordan utdanning, forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid ved UiA skal bidra til å løse framtidens komplekse utfordringer. UiA vil utvikle sine utdanninger i spennet mellom fagenes egenart, samfunnets utfordringer og endringer i arbeidslivet. For at våre studenter skal lykkes i et framtidig arbeidsmarked, er det avgjørende at de kan tilegne seg ny kunnskap, har evne til kritisk refleksjon og kan bruke kunnskap på nye måter. For å styrke arbeidslivsrelevansen i utdanningene skal studentene involveres i praksisnære arbeidsformer.

UiA ser for seg at man framover legger til rette for et tettere samarbeid med praksisfeltet gjennom for eksempel hospiteringsordninger, større grad av samarbeid med arbeidslivet om utvikling av arbeidsformer i studiene, samarbeidsordninger der grunnutdanningene, etter- og videreutdanning og forsknings- og utviklingsarbeid ses i sammenheng med en sektor/et arbeidsfelt, samt at man i sterkere grad anvender nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk aktivt for å få fram disse aspektene i studiene. UiA vil trekke fram den inkubatorvirksomhet som UiA Nyskaping medvirker til. UiA arbeider kontinuerlig for å bedre kontakten mellom student, faglærer og næringslivet. Utstrakt kontakt med arbeids- og næringsliv gjør utdanningene våre mer «up to date».

5. *Hva er deres viktigste tiltak for å øke gjennomstrømning og redusere frafallet i høyere utdanning, tatt i betraktning en stadig mer sammensatt studentgruppe?*

UiA vil trekke fram følgende tiltak:

- oppstartsseminarer og et ekstra fokus på første studieår
- studentaktive læringsformer og innholds-/læringsprosess med tilpassede vurderingsformer og tilbakemelding/veiledning
- gjennomgang av campus med henblikk på bruk av undervisningsrom for varierte arbeidsformer
- mer bruk av obligatoriske arbeidsoppgaver/frammøte

6. *Hvilke tiltak bruker institusjonen for å styrke undervisningskompetansen til deres ansatte? Hvordan kan utdanning vektlegges tydeligere ved rekruttering og i meritteringen av fagpersonalet?*

Gjennom Pedagogisk utviklingssenter (PULS) tilbyr UiA i dag kurs i universitetspedagogikk og en rekke andre kurs som tar sikte på å styrke de ansattes undervisningskompetanse.

Det vises til strategiplanen der ett av delmålene er å styrke undervisningskompetansen hos de vitenskapelig ansatte. UiA ønsker å videreutvikle de vitenskapelig ansattes undervisnings-, veilednings- og digitale kompetanse gjennom et forpliktende og helhetlig kompetanseutviklingsprogram. Videre ønsker man at god undervisning skal være meritterende, og UiA skal styrke førstelektor- og dosentkarriereveien. UiA vil i det videre arbeidet vurdere mentorordning for nyansatte, legge mer vekt på forskning i og på egen undervisning/egne utdanninger både ved å integrere studentene og ved å samarbeide med kollegaer, samt eventuelt innføre incentivordninger for dette.

7. *Eksempler på utdanningstilbud med særlig god kvalitet eller gode resultater*

Universitetet i Agder har i sin portefølje definert såkalte signaturstudier. Følgende kriterier er lagt til grunn:

- Studiet er unikt i Norge eller har en posisjon som gjør UiA til foretrukket institusjon.
- Studiet er innenfor et fagområde der UiA tilbyr både bachelorprogram, masterprogram og ph.d.
- Studiet har over tid gode søker- og opptakstall.
- Studiet er kjent for et godt læringsmiljø.
- Kandidatene er ettertraktet i arbeidsmarkedet.
- Studiet har et forskningsaktivt og synlig fagmiljø.

Et signaturstudium må oppfylle minst fire av de nevnte seks kriteriene, og i tillegg bør vurderingen i forhold til de to kriteriene som eventuelt ikke oppfylles være rimelig bra.

Signaturstudier kan være enkeltstudier eller hele studieløp fra bachelor- t.o.m. ph.d.-nivået. Det er også viktig å understreke at dette er et dynamisk begrep. UiA har to signaturstudier per i dag: Mekatronikk og Rytmask musikk.

Satsingen på signaturstudiene innenfor mekatronikk kommer også til syne i arbeidet med Mechatronics Innovation Lab (MIL) som er under oppbygging på Campus Grimstad. MIL skal være en del av den nasjonale infrastrukturen for pilottesting og eksperimentell utvikling av produkter, systemer og tjenester, særlig til offshoreindustrien og til produksjons- og materialprosessindustriene. Formålet med MIL er å styrke industriens innovasjonsevne ved å tilby en rekke testtjenester som i dag ikke finnes i Norge. Dette vil redusere tiden fra innovasjon til markedsintroduksjon for nye produkter og teknologier og derved styrke kundenes konkurransevne. UiA har nylig også fått status som senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI) innenfor offshore mekatronikk og har, sammen med MIL, tatt et stort steg mot etableringen av et verdensledende senter for utdanning, forskning og innovasjon innenfor mekatronikk.

Innenfor rytmask musikk har UiA fremmet søknad om Senter for fremragende utdanning i 2016.

UiA ble i 2013 utpekt som ett av tre nye sentre for fremragende utdanning: MatRIC – Centre for Research, Innovation and Coordination of Mathematics Teaching. MatRIC skal være et nasjonalt senter og læringsfelleskap som arbeider for fremragende utdanning og undervisning av matematikk innenfor naturvitenskap, ingeniørutdanning, økonomi og lærerutdanning ved universiteter og høyskoler i Norge. MatRIC har blant annet etablert drop in-senter på begge campus der studentene kan møte opp for å få hjelp med sine matematikkutfordringer. Faglærere fra utdanninger og fakultet er tilgjengelige på ulike dager i uka, slik at studentene skal kunne få hjelp fra en som underviser på egen utdanning. Det legges stor vekt på å variere undervisningen, og de ansatte forsker på egen undervisning for hele tiden å forbedre denne.

UiA ønsker å trekke fram utdanningstilbud som har særlig gode resultater når det gjelder gjennomstrømming. Bachelorprogrammet i vernepleie, masterprogrammet i spesialsykepleie og bachelorprogrammet i spesialpedagogikk har god gjennomføring på normert tid. Dette er program med et forholdsvis lite antall studenter, det er tett oppfølging fra lærekreftene, et strukturert undervisningsopplegg, samt erfarne og dedikerte undervisere. I tillegg vil vi trekke fram praksisaspektet som positivt. Når det gjelder bachelorprogrammet i spesialpedagogikk har dette i tillegg opptak annet hvert år, noe som har medført stor etterspørsel, stor søkning til programmet og derav høy inntakskvalitet.

Gjennomstrømming på ph.d.-nivå er ofte en stor utfordring. UiA ønsker å trekke fram ph.d.-spesialiseringen i informasjonssystemer der det jevnt over er meget god gjennomstrømming og gjennomføring på normert tid. Dette kan i stor grad tilskrives den måten ph.d.-kandidatene integreres i fagmiljøet, er med i forskergrupper og generelt tett oppfølging fra veileder. I tillegg er alle ph.d.-kandidatene fysisk lokalisert sammen med resten av Institutt for informasjonssystemer og fagmiljøet. Dette mener vi har stor verdi for å få dem koblet på instituttets fagmiljø og -aktivitet. De gode resultatene denne ph.d.-spesialiseringen kan vise til, understreker også viktigheten av tydelig og god programledelse.

UiA har utviklet et emne som tilbys tillitsvalgte studenter: ORG123 Ledelse og medvirkning i kunnskapsbaserte organisasjoner. Studentene uttrykker stor tilfredshet med emnet for dets relevans, for samarbeid på tvers av universitetets fakulteter og avdelinger og for variasjonen i undervisningsformer. Emnet er bygd på tverrfaglighet knyttet opp mot organisasjonsteorier, psykologi, juss og praktiske eksempler fra både Studentorganisasjonens og Studentsamskipnadens arbeid.

For øvrig vil UiA vise til innspill fra Norgesuniversitetet der «Nettbrett i praksisveiledning» spilles inn som et eksempel på et utdanningstilbud eller utdanningsopplegg med særlig god kvalitet eller gode resultater. Prosjektet er et samarbeid mellom UiA og UiT Norges arktiske universitet og adresserer utfordringer omkring veiledning av praksis.

8. *Hva mener dere er de viktigste utfordringene nasjonalt for å løfte kvaliteten i norsk høyere utdanning?*

UiA er innforstått med at strukturendringer, forskriftsendringer og implementeringen av store, nye utdanninger er politiske grep for å løse nasjonale utfordringer i UH-sektoren, men vi vil likevel påpeke at disse endringene innebærer betydelige og konkrete utfordringer for institusjonene.

For øvrig trekkes følgende nasjonale utfordringer fram:

- den økende globale konkurransen om ansatte og studenter
- ulik finansiering av institusjonene innenfor høyere utdanning som gir ulike muligheter for å utvikle gode, forskningsbaserte utdanninger
- variabel og til dels dårlig gjennomstrømming
- dimensjonering av enkelte studietilbud innenfor høyere utdanning med særlig henblikk på samfunnets behov
- digitalisering

UiA foreslår følgende nasjonale tiltak:

- utjevning av ulikheter i finansieringen av institusjoner innenfor høyere utdanning
- etablering av forskningsprogram, for eksempel gjennom NFR, om utdanningsledelse som fagområde
- evaluering av anvendelsen av det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket

- etablering av en nasjonal meritteringsordning for undervisningskompetanse
- videreutvikle SFU-ordningen slik at det i enda større grad legges vekt på å utvikle framtidens arbeids- og læringsformer, inkludert digitalisering
- nye former for samarbeid mellom institusjoner som følge av strukturendringene i sektoren

9. *Har dere synspunkter på hvordan departementets styring og virkemidler kan utvikles for å stimulere til kvalitet?*

UiA ønsker å påpeke de problemer som oppstår når departementet i sine styringsprosesser legger opp et løp med svært knappe tidsfrister for institusjonenes arbeid og så i tillegg endrer grunnleggende premisser helt mot slutten. Dette har vi nå nettopp sett et eksempel på i forbindelse med innføringen av nye femårige grunnskolelærerutdanninger. Institusjonene må sikres en viss grad av forutsigbarhet og tilstrekkelig tid til å implementere ønskede endringer på en kvalitativt god måte.

UiA mener at man må ha et tydelig fokus på utvikling, samordning og anvendelse av ulike nasjonale kvalitetsindikatorer. Det er i denne sammenheng viktig med et særlig blikk på prosessdata som for eksempel Studiebarometeret og resultatindikatorer (outputvariabler) med vekt på karaktergivning og anvendelse av nasjonale deleksamener. Det bør legges til rette for en gjennomgang av nasjonale kvalitetsmålinger med henblikk på dataenes validitet sett i relasjon til kunnskapsfronten/forskningsfronten på området.

10. *Ser dere behov for justeringer i nasjonale rammevilkår, lover eller forskrifter for å legge bedre til rette for kvalitetsutvikling i høyere utdanning, og i så fall hvilke?*

UiA vil trekke fram endringer i forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger som har hatt enkelte uforutsette konsekvenser. Dette gjelder særlig opphør av adgangen til overgang mellom de to karriereløpene. En førstelektor som avlegger doktorgrad vil ikke lenger automatisk bli førsteamanuensis basert på doktorgraden. Regelendringen medfører at overgang mellom de to karriereløpene kun er mulig ved søknad på utlyst stilling. Det gjøres i denne sammenheng også oppmerksom på at muligheten for å få «opprykk» nå er begrenset til sakkyndig vurdering ved egen institusjon. Regelendringen medfører at vitenskapelig ansatte, på et svært tidlig tidspunkt i sin karriere, må velge hvilken karrierevei som er ønskelig. Den praktiske håndteringen av forskriftsendringene er satt på spissen da forskriften ikke hjemler overgangsregler.

Med hilsen

Frank Reichert
Rektor

